לרבות פחות משוה פרוטה להישבון לקדש אין אבל להדיוט לא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב קטינא אם הוזקקו בית דין לשוה פרוטה גומרין אפילו לפחות משוה פרוטה תחילת הדין בעינן פרוטה גמר דין לא בעינן פרוטה: **מתני'** חמשה חומשין הן אלו הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים מוסיף חומש והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו מוסיף חומש הפודה את הקדשו מוסיף חומש הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש: **גמ'** אמר רבא קשיא ליה לר' אלעזר תרומת מעשר של דמאי וכי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה אמר רב נחמן אמר שמואל הא מני ר"מ היא דאמר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי ר"מ וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם ולרבי מאיר משום דלא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה דאמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה ר' מאיר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין יוציא והולד ממזר מתיב רב ששת מחללין אותו כסף על כסף נחושת על נחושת כסף על נחושת ונחושת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות דברי רבי מאיר וחכ"א יעלו פירות ויאכלו בירושלים ומי מחללינן כסף על נחושת והא תנן סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ואומר כל מקום שישנה סלע של מעשר שני מחוללת על מעות הללו ובורר את היפה שבהן ומחללו עליה

מפני

לרבות פחות כו'. ולא דריש דכל אתין וגמין ריבויין: **אם הוזקקו בית דין לשוה פרוטה.** בין תובע לנתבע: **גומרין אפילו בפחות.** אם חזר השני ותבעו פחות משוה פרוטה קודם שעמדו ב"ד משם נזקקין לו: **מתני' האוכל תרומה.** בשוגג תרומה גדולה: **ותרומת מעשר.** מעשר מן המעשר: **ותרומת מעשר של דמאי.** שהלוקח מעם הארץ צריך להפריש מספק. אבל תרומה גדולה של דמאי ליכא דלא חייבוהו חכמים להפריש כדאמרי' בסוטה (דף מח.) לפי ששלח בכל גבול ארץ ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלמא זהירין היו בה: **מוסיף חומש.** דכל הני איקרו תרומה בתרומת מעשר כתיב (במדבר יח) והרמותם ממנו תרומת ה' בחלה כתיב (שם טו) חלה תרימו תרומה בבכורים כתיב (דברים יב) ותרומת ידך ואמר מר אלו בכורים (מכות די יז.) וכל הני חד ניהו דמשם אחד הן באין: **נטע רבעי.** מוסיף חומש בפדיונו דפדיון נטע רבעי קדש קדש גמר ממעשר בפ' שני דקדושין (דף נד:) גבי נטע רבעי כתיב קדש הלולים וגבי מעשר כתיב כל מעשר הארץ מזרע הארץ וגו' והני תרי נמי חד חשיב להו דמחד קרא נפקי דחומש בנטע רבעי לא כתיב אלא ממעשר יליף: **שלו.** דוקא נקט שאם חילל של אחרים אין מוסיף חומש איש ממעשרו כתיב (ויקרא כז): **הקדשו.** ולא של אחרים. המקדיש כתיב: **הנהנה.** בשוגג דחייב קרבן מעילה וחומש: **גמ' קשיא ליה לר"א.** משנתינו היתה קשה לר"א בן פדת: **עשו חכמים חיזוק.** להוסיף על תרומת מעשר של דמאי חומש שאין הפרשתו אלא מדבריהם: **המביא גט ממדינת הים.** לאשה שעשאו בעלה שליח להוליכו לגרש הצריכוהו לומר בפני נכתב ונחתם והתם מפרש לפי שאין בקיאין לשמה ואין עדים מצויין לקיימו: **יוציא.** מי שנשאה על ידי גט זה: **מחללין אותו.** גבי מעשר שני של דמאי קתני לה: **נחושת על הפירות.** ואפי' חוץ לירושלים: **ויחזור ויפדה את הפירות.** ויעלה הכסף לירושלים דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף: **וחכ"א יעלו פירות ויאכלו בירושלים.** ולא הזקיקוהו לכך לחזור ולחלל ואם רוצה מעלה הפירות עצמן דהקילו בו: **ומי מחללינן כו'.** מסקנא דתיובתא דאותיב רב ששת היא והכי קאמר שמעינו לר"מ דמיקל בפדיון דמאי לחללו כסף על כסף על נחושת ובמעשר ודאי מי מחללינן כי האי גוונא אפילו כסף על נחושת דדמי לפדיון והתנן כו': **שנתערבו.** ורוצה ליהנות בשל חולין: **מביא בסלע מעות.** נחושת. מביא בדמי סלע ואומר כל מקום כו' נמצאו שתיהן חולין והמעות מעשר: **ובורר את היפה שבהן.** ומחלל עליה המעות הללו ותהא היא מעשר והמעות והסלע השני חולין כבראשונה:

מפני

[לעיל] **בכמאן** דאמר אין בחומשו. ולמ"ד אין בו קשה וכן נמי איתותב לעיל: **וכי** עשו דבריהם כשל תורה. אע"ג דבכמה מקומות עשו אפי' יותר משל תורה היינו היכא דשייך לקנוס כדי לעשות סייג אבל הכא אפילו בתרומת מעשר ודאי לא הוה שייך למקנס חומש אם לא שאמרה תורה ולכך לא היה לקנוס בשל דמאי ומשני דה"נ עשו הולד ממזר אע"פ שאין סברא אלא משום דבאשת איש הולד ממזר:

ולא אמר בפני נכתב ונחתם. נכתב לא נקט אלא משום רבנן דלר"מ אין צריך לומר נכתב דא"ר יהודה אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה כשר:

וחכמים אומרים אין הולד ממזר. מדלא קאמרי רבנן לא תצא דעדיפא טפי מכלל דסבירא להו דתצא אע"ג דאין הולד ממזר: **כיצד** יעשה. פירוש לרבנן כיצד יעשה אם ניסת שלא יצטרך להוציא אי נמי לר"מ כיצד יעשה קודם שניסת ולא יצטרך גט אחר אבל אחר שניסת אין נראה לר"מ שיהיה שום תקנה:

יטלנו הימנה. וא"ת ויאמר בפני נכתב ונחתם בעודנו בידה וכי תימא צריך לומר קודם נתינה האמר בפרק קמא דגיטין (דף ה. ושם) כגון שנתנו לה ולא הספיק לומר עד שנתחרש ויש לומר דצריך לומר אחר נתינה מיד שנתגרשה בעודם עסוקים באותו ענין:

כסף על נחשת. וא"ת כיון דתנא דמחללים כסף על כסף אע"ג דאסור בודאי אפילו מדוחק כ"ש כסף על נחשת דשרי דאפי' בודאי מדוחק שרי כדאמר בסמוך וי"ל איידי דתנא נחשת על פירות דפליגי בה רבי מאיר ורבנן תנא נמי כסף על נחשת דהוי נמי טבעא אפירא: **ויחזור** ויפדה. פרש"י כן צריך לעשות דבעינן וצרת הכסף בידך וחכמים אומרים אם ירצה יעלה הפירות עצמן ופריך דבודאי אסור כסף על נחשת שלא מדוחק והכא גבי דמאי שרי וקשה לפירושו דמכמה מקומות ה"מ לאתויי דמקילינו דמאי קל מודאי דבמסכת דמאי (פ"א מ"ב) תנן הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור ובמתני' תנן נמי מעשר שני מוסיף חומש ולא קתני של דמאי כדקתני גבי האוכל תרומת מעשר ועל חנם הביא מתני' דדמאי ודמעשר שני ותו מדקאמר מדוחק אין שלא מדוחק לא משמע דשאר המשנה אתיא ליה שפיר והלא עדיפא ה"מ למפרך דכסף על כסף אסור בודאי אפי' מדוחק מדלא מתנה על אחד מן הסלעין ובדמאי שרי ותו מה שפירש דלפדות הפירות עדיף מלעלות אפכא משמע בכמה דוכתי כפ"ג דמעשר שני (מ"י) גבי לקוח בכסף מעשר שני שנטמא כו' אמר להם לא אם אמרתם כו' תאמר בלקוח שאינו נפדה טהור ברחוק מקום אלמא לקוח צריך להעלותו וכן בכמה דוכתי לכן נראה לפרש דלר"מ אם ירצה יחזור ויפדה הפירות וחכ"א דצריך להעלותו ופריך אמאי דשני שמואל דר"מ מחמיר בדמאי יותר מחכמים והכא מיקל טפי מחכמים אבל הא לא קשיא ליה אמאי מוסיף חומש בתרומת מעשר של דמאי כודאי ובפדיון לא מחמיר לדוקא באכילה שעושה עבירה מחמיר בדמאי כמו בודאי אבל בפדיון שאינו עושה עבירה לא החמירו והולכך להביא מתניתין דמחללין כסף על נחשת מדוחק דלא תימא כמו כן מיקל ר"מ בודאי וא"כ משוה הוא דמאי לודאי כמו בתרומת מעשר לכך מייתי דגבי ודאי אין מחללין כסף על נחשת שלא מדוחק וא"כ קשה דהא מיקל בדמאי לגבי ודאי יותר מחכמים ואביי ס"ל בסמוך דשמא ר"מ מחמיר גבי מיתה בדמאי כודאי יותר מחכמים וגבי לאו לא מחמיר כמו בודאי ורבנן אע"ג דמחמרי גבי לאו גבי מיתה דתרומת מעשר של דמאי אין נראה להם לקנוס חומש כדפ"ל דאפילו בודאי לא היה לקנוס אם לא שגלתה תורה ומיהו קשה דגרסינן במשנה במלתיה דר"מ ובלבד שיפדה הפירות וי"ל כך מחללין כסף על כסף אפילו לחזור ולפדות אותו הכסף על דבר אחר וכן נחשת על הפירות דומיא כמו שפירש כסף על כסף ובלבד שיפדה פירות בלבד שיהא דעתו מתחילה כשחלל נחשת על הפירות אז מותר אבל אם היה אז דעתו להעלותם ונמלך לפדותן צריך להעלותן:

לא

עין משפט
נר מצוה

קלד א מיי' פ"ו מהל' מעילה הלכה ח סמג עשין רי:
ב [טוש"ע ח"מ סי' שס סעי' כ]:
קלה ג מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל' יא סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סי' ו:
קלו ד מיי' פ"י מהל' תרומות הל' א ופי"ג שם הל' ו סמג לאוין רנח:
קלז ה ו מיי' שם פ"י הל' א ד סמג שם:
קלח ז מיי' שם ופ"ב מהל' בכורים הל' יד (והל' טו):
קלט ח מיי' פ"י מהל' תרומות הל' א והל' ד ופ"ב מהל' בכורים הל' א:
קמ ט מיי' פ"ט מהל' מעשר שני הל' ג סמג עשין קלא:
קמא י מיי' שם פ"ה הל' א סמג עשין קלו:
קמב כ מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' ג סמג עשין קלג:
קמג ל מיי' פ"א מהל' מעילה הל' ג סמג עשין רי:
קמד מ מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' א סמג עשין עג:
קמה נ ס מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעי' ז:
קמו ע פ מיי' פ"ד מהל' מעשר שני הל' ח סמג עשין קלו:
קמז צ מיי' שם פ"ו הל' ב:

מסורת הש"ס

א) מעילה יח., ב) ב"ק קג., ג) [עירובין עז. וש"נ], ד) גיטין ה: פו., ה) [שם], ו) דמאי פ"א [מ"ב] עי' תוי"ט שם, ז) מעשר שני פ"ב [מ"ו], ח) [ויקרא יט], ט) [ויקרא כז], י) [גיטין ג:], כ) כך נמצא ור"ו מחלקת כמו או אין כי תרי טעמי נינהו. רש"ל, ל) [כתובות פג.], מ) [דל"ר נחמן גל"ן], נ) [כתובות פה. גיטין ג: כג. כו:].

מוסף רש"י

יוציא. מי שנשאה בגט זה (גיטין ה.). משום דלא אמר לה כו' יוציא. בתמיה והלא גט כשר הוא ויבמיו נכתב ומשום דלא אמר הוי ולד ממזר (שם).